

Correspondențe terminologice grecești și latine în limbajul liturgic

Cultura europeană, în esența ei creștină, este rezultatul unei îndelungi privegheri de rugă și studiu, rezervat monahilor și laicilor, căutători de Dumnezeu, încă din primele secole până astăzi. Studiul foneticii și al gramaticii limbii latine și limbii grecești a format principala axă curriculară, începând din școlile monahale și continuând cu studiile aprofundate din universitățile create în secolele al 9-lea și al 10-lea în Bizanț și, apoi, în secolele al 12-lea și al 13-lea, s-a extins și în Occident.

Pentru transpunerea textului Bibliei din versiunea ebraică în cea greacă, latină și slavonă, iar după secolul al 16-lea în toate limbile naționale de cultură, era nevoie de o bună cunoaștere a corespondențelor fonetice dintre cele trei alfabetice – ebraic, grecesc și latin, dar și de morfologie și sintaxă.

Dificultatea esențială a transunerii dintr-o limbă în alta a fost și este și astăzi terminologia, adică găsirea corespondențelor terminologice care să poată reda exact noțiunea exprimată în textul de bază, o rigoare impusă textului științific, dar

și celui sacru, adică Sfintei Scripturi, în care nu este permisă modificarea nici unei iote, o expresie ce vine de la numele sunetului i, cel mai mic, în redarea grafică, din cele cinci semne grafice cunoscute în alfabetul grecesc, prin care este redată vocala - i - în limba greacă și care este cunoscută cu numele de iota.

În această scurtă intervenție, facem cunoscute câteva date științifice, cu caracter lingvistic, prin care explicăm o serie de paralelisme în ceea ce privește limbajul liturgic din Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-Catolică. Ne vom opri asupra unei întrebări al cărei răspuns este dat tocmai de rigoarea filologică a transpunerii unui sunet din limba greacă în limba latină, deci cu explicarea grafiei și a semnificației a trei cuvîn-te-cheie, biblice și liturgice, comu-ne întregii arii creștine: Iesus, Aliluia și Amin, toate trei cuprinzând un sunet numit în greacă ita și în latină eta, și care este redat grafic în limba greacă prin ἴτα, adică un n cu codiță, citit în greacă i, iar în latină scris și citit e.

În aria occidentală de cultură și tradiție creștină, în care Biserica a folosit în permanență limba latină, se redă acest sunet i, deci sunetul ita grecesc, prin e și sunt întâlnite formele: Jesus, Aleluia și Amen, în timp ce în aria răsăritea-nă, rămasă sub influența culturii creștine bizantine, cu folosirea limbii grecești, se va respecta pronunțarea grecească. Iesus este scris, prin tradiție în limba română, cu doi i, iar Aleluia, Amen se scriu și se pronunță în Bisericile Ortodoxe cu i, Aliluia, Amin, după pronunția grecească și slavo-bizantină.

Semnificația a trei termeni

Să ne oprim și asupra semni-fi-cației sau înțeleșului celor trei termeni. Iesus sau Iesus este un cuvânt redat în greacă prin cei doi i, numiți iota și ita (Iesus provine dintr-o formă ebraică, Ioshua, scris și Iesua, cu semnificația sau înțe-lesul de „Cel care aduce mântuire”, „Salvator”, „Mântuitor”).

Aliluia sau Aleluia (ἀλληλούια), provenit din ebraică, cu sensul de „a fi conectat, legat în mod cons-tant”, iar forma substantivată, adică de-venită substantiv, și care for-mează de obicei refrenul oricărei rugăciuni are sensul de „con-e-xiu-ne”, „legătură neîntreruptă”, „coor-donată constan-tă”, adică forma prin care ne expri-măm dorința de a fi în permanență strâns legați de divinitate, de Dumnezeu-Tatăl, de Iesus Hristos și de Duhul Sfânt, Dumnezeu unic în trei ipostasuri sau arătări, numită Sfânta Tre-ime, aflată într-o acțiune perma-nen-tă, în care are loc mântuirea noastră.

Amin sau Amen este un adverb preluat în greacă tot din ebraică și are sensul de întărire a unei afirmații pe care o dorim realizată, adică devenită realitate. Deci

semnificația exactă a termenului liturgic Amin este „așa să fie”, „să devină un adevăr”, „să se adevărească” aieva tot ceea ce cerem în rugăciunea noastră.

Unitate prin limbaj

Cunoașterea exactă a semnificațiilor termenilor pe care îi folosim, precum și a istoricului diferențierilor apărute de-a lungul practicării credinței și a cultului creștin, în cele două milenii, dar și în cele două arii europene, orientală și occidentală, cu motivațiile scindării lor, mai ales cele de ordin politic, economic sau cultural, aduce cu sine o apropiere, ca și când nu s-ar fi produs această scindare sau schismă, și putem vorbi de o limbă comună, limba credinței adevărate.

O înțelegere exactă a semnificației termenilor, mai ales a celor folosiți în cultul liturgic, nu prin simpla imitație stereotipă, ci prin însușirea conștientă a lor, ca valori supreme ale existenței umane, va duce la conștientizarea limbajului ca formă unică de natură divină, ce va ține legați oamenii între ei, iar prin această unitate a lor, și umanitatea întreagă va fi legată de Dumnezeu. În caz contrar, Turnul Babel, reconstruit mental, se va urca tot mai sus spre neînțelegeri, iar căderea lui va avea consecințele dezastrului planetar, provocat de această rupere totală a omului de Dumnezeu, Cel care l-a creat, l-a iubit și a dorit întotdeauna să-l salveze, respectându-i libertatea de voință și acțiune.

Viață înseamnă cunoaștere și opțiune pentru formele culturii tradiționale, creștine, sintetizate de înțelepciunea românească arhaică și rostite în admirabila sintagmă „Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte”, atribute ce nu vor fi cumpărate prin tehnica sofisticată a curentului hedonist ce bântuie lumea postmodernă, ci dobândite prin Iisus Hristos, Cel dătător de viață veșnică, ca unic Fiul al lui Dumnezeu, Cel de o ființă cu Tatăl, adică din aceeași substanță divină, pe care o va arăta la cea de-a doua venire, Parusia, termen compus în greacă din par „în” + usia „substanță”, adică în substanța Sa divină.

ziarullumina.ro